TGM

Utgitt av Oslo grafiske fagforening
Nummer 1 • Januar 2016 • 101. årgang

Typografiske Meddelelser

Leder

Tjenestepensjon

I januar 2016 la Fellesforbundet, i samarbeid med Norsk Industri, frem en utredning om tjenestepensjon. Utredningen var bestilt med grunnlag i de premisser som Fellesforbundet og Norsk Industri ble enige om i tariffoppgjøret 2014, og derfor basert på lov om innskuddspensjon. Med grunnlag i utredningene, og etter drøftelser mellom organisasjonene, foreslo Fellesforbundet og Norsk Industri at arbeidstaker oppretter en personlig pensjonskonto som skulle gi den enkelte rett til selv å velge leverandør. Formålet er blant annet å bedre ivareta pensjonsopptjening ved jobbskifte. Dette har skapt mange diskusjoner og mye misnøye i andre LO-forbund. Dessverre har mye av diskusjonen foregått i media i forkant av møtet i LOs representantskap 23. februar i år.

I forbundsstyremøte 26. januar i år ble dette diskutert grundig, men det ble også understreket at dette kun er en utredning, og at forslagene krever lovendringer. På samme møte ble det vedtatt hvilke krav om tjenestepensjon som skulle fremmes i årets tariffoppgjør. Slik lyder kravene: *Obligatorisk tjenestepensjon var ment å sikre alle arbeidstakere grunnleggende pensjonsrettigheter og har bidratt til at de aller fleste bedrifter i dag har en tjenestepensjonsordning. At regelverket ikke stiller krav om pensjonsavsetning på inntekt under 1 G og nuller ut opptjening for arbeidstakere i arbeidsforhold som ikke varer mer enn 12 måneder, betyr at lavlønte og midlertidig ansatte får liten eller ingen opptjening. Fellesforbundet mener at innskuddsbaserte tjenestepensjonsordninger må sikre opptjening av pensjonsrettigheter på grunnlag av all inntekt inntil 12G. Det fremmes krav om forhandlingsrett på tjenestepensjon og rett til opptjening fra første krone.*

Fellesforbundet har blitt beskyldt for å ikke tenke likestilling og rettferdighet. Når forbundet snakker om opptjening fra første krone, gjør de ikke det for å gi bedre pensjon til dem som tjener mest, men for dem som tjener minst. Dessverre er det slik at det ganske gjennomgående er kvinner. Vedtaket om tjenestepensjon på LOs representantskapsmøte ble følgende: *Det kreves at tjenestepensjonen tariffestes. Videre at det skal være opptjening fra første krone og dag én, lettere jobbskifte mellom virksomheter uten tap av opptjening og økte kostnader for den enkelte og et bedre system for samling av opptjente rettigheter og pensjonskapital gjennom brede kollektive ordninger.*

Kristin Mulleng Sezer

INNHOLD

Nr. 1 - 2016

Side

2: Leder
3-4: Tariffoppgjøret
5: Momsforviklinger i Sverige
6-7: Havnekonflikten
8-11: Trondheimskonferansen
11: Veien videre med Ogf
12-13: Schibsted Trykk
14: Arbeidstid som salami
15: Koding kan bli valgfag
16-19: Hva er uu?
20: Ny stipendordning
20: Notiser
21: 140 år siden *Typen* så dagens lys
22-23: Jubilanter
23: Møtedager for pensjonistforeningen
24: Sommerfest med byvandring

Forsiden: Ved inngangen til Shibsted Trykk. *Foto: Kristin Mulleng Sezer*

Fellesforbundet

Medlemsblad for Fellesforbundet avd. 850, Oslo grafiske fagforening, Utkom første gang i 1876.

Ansvarlig utgiver: Terje Fjellum

KRISTIN MULLENG SEZER
Redaktør – kms@fellesforbundet.org

EVA-LILL BEKKEVAD
LO Media – eva.lill@lomedia.no

DARIJA SAPOZENKOVA-HAUGE
darija@darijasart.com

CARSTEN ØSTBY HÅKONSEN
carsten86@me. com

HJEMMESIDE
www.fellesforbundet.no/avdelinger/avd850

FACEBOOK
www.facebook.com/oslografisk

TRYKK
Andvord Media AS

Når det gjelder gjenbruk av artikler og andre henvendelser vedrørende Tgm, ta kontakt med redaktøren eller utgiveren.

Tariffoppgjøret 2016

Tirsdag 8. mars gikk startskuddet for årets lønnsoppgjør. Fellesforbundet skal forhandle først, og vil derfor legge grunnlaget for alle forhandlingene som kommer senere.

Forbundsstyrets krav og prioriteringer ved årets oppgjør er etter forbundsledelsens vurdering godt ivaretatt i LOs Representantskaps vedtak.

De økonomiske kravene

Vårt hovedkrav til lønn er å sikre medlemmenes kjøpekraft. For å fremme seriøsitet og likelønn og motvirke lavlønn, heve overenskomstenes lønnssatser, fremme særskilte økonomiske krav for lavlønte og prioritere kvinnedominerte grupper innenfor sentralt avtalte rammer i offentlig sektor.

Tjenestepensjon

Det kreves at tjenestepensjonen tariffestes. Videre at det skal være opptjening fra første krone og dag én, lettere jobbskifte mellom virksomheter uten tap av opptjening og økte kostnader for den enkelte og et bedre system for samling av opptjente rettigheter og pensjonskapital gjennom brede kollektive ordninger.

Useriøsitet/sosial dumping

Arbeidsgivere som i voksende grad tilpasser organisasjons- og kontraktsforhold med et kortsiktig lønnsomhetsperspektiv, kan undergrave bærekraften i den økonomiske samarbeidsmodellen. Ansettelsestryggheten må styrkes gjennom avtaleverket. Arbeidsrettens dom i Langset-saken blir i stadig større utstrekning brukt som oppskrift for å omgå tariffavtalte rettigheter til reise-, kost og losji. Denne utviklingen må endres og hullene etter Langset-dommen må tettes.

Forskuttering av sykepenger

I en rekke bedrifter praktiseres ordningen om forskuttering av sykepenger ulikt mellom ulike grupper av ansatte. Forskuttering av sykepenger gir større forutsigbarhet og påregnelighet for den enkelt.

Kompetanse og fagopplæring

Innenfor fagopplæring er det et godt etablert og velfungerende samarbeid mellom arbeidslivets parter. Det er bred enighet om behovet for å bidra til at flest mulig gjennomfører læretid og oppnår fagbrev. I en del tilfeller skyldes manglende gjennomføring mangelfull opplæring og satsing på lærlinger i bedriftene. Det aktualiserer behovet for å ivareta opplæringsretten til lærlinger som stryker til førstegangs fag-/svenneprøve og andre som ikke gjennomfører.

NHO vil avvise etthvert krav om tariffesting av pensjonsrettigheter i årets lønnsoppgjør. – Det er ingen realisme i LOs krav, sier NHO-sjef Kristin Skogen Lund. Det brygger opp til tøffe forhandlinger.

Innenfor tariffområdene i grafisk starter avis og pakkeri forhandlingene 2. og 3. mai (NJ forhandler 28. og 29. april). Sivil og kartonasje starter forhandlingene 10. og 11. mai.

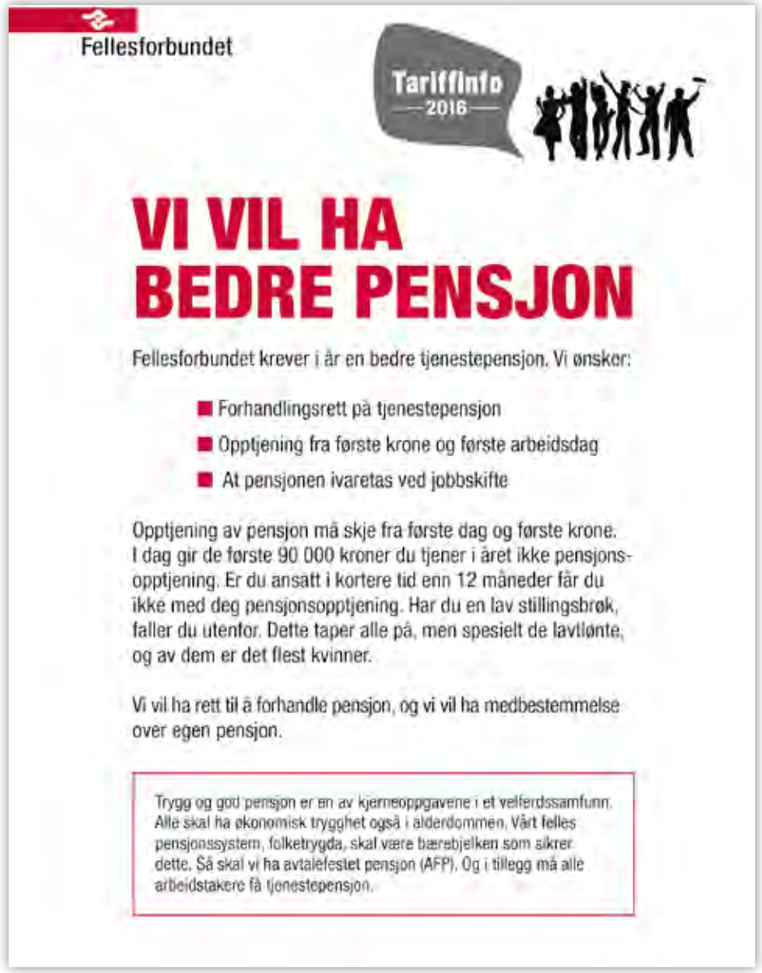

Fellesforbundet

Tariffinfo 2016

VI VIL HA BEDRE PENSJON

Fellesforbundet krever i år en bedre tjenestepensjon. Vi ønsker:

- Forhandlingsrett på tjenestepensjon
- Opptjening fra første krone og første arbeidsdag
- At pensjonen ivaretas ved jobbskifte

Opptjening av pensjon må skje fra første dag og første krone. I dag gir de første 90 000 kroner du tjener i året ikke pensjonsopptjening. Er du ansatt i kortere tid enn 12 måneder får du ikke med deg pensjonsopptjening. Har du en lav stillingsbrøk, faller du utenfor. Dette taper alle på, men spesielt de lavtlønte, og av dem er det flest kvinner.

Vi vil ha rett til å forhandle pensjon, og vi vil ha medbestemmelse over egen pensjon.

Trygg og god pensjon er en av kjerneoppgavene i et velferdssamfunn. Alle skal ha økonomisk trygghet også i alderdommen. Vårt felles pensjonssystem, folketrygda, skal være bærebjelken som sikrer dette. Så skal vi ha avtalefestet pensjon (AFP). Og i tillegg må alle arbeidstakere få tjenestepensjon.

Noen av forbundets krav i lønnsoppgjøret

- Tjenestepensjon beregnet av lønn fra første krone og første dag
- Forhandlingsrett på tjenestepensjon og videreutvikling av tjenestepensjonsordningene
- Opprettholdt kjøpekraft
- Heving av minstelønnssatsene og særlige tillegg for lavlønte
- Ivareta overenskomstenes reisebestemmelser
- Forsvar av det organiserte og seriøse arbeidslivet
- Arbeidsgiver skal forskuttere sykepenger
- Ny satsing på etter- og videreutdanning

Hva skjer i lønnsoppgjøret?

Snart er det lønnsoppgjør! Da skal våre avtaler med arbeidsgiverne reforhandles, og vi vil stille krav til endringer både av lønn og arbeidsvilkår.

Våre avtaler er viktige. De sørger for at du får bedre arbeidsforhold, og de bidrar til et mer seriøst arbeidsliv.

Skal vi få gjennomslag for våre krav, er det viktig å ha en sterk og stor organisasjon. Jo flere vi er, desto sterkere er vi.

Som medlem i Fellesforbundet vil du bli invitert til å delta i lønnsoppgjøret. Du kan gjennom din klubb og avdeling ha direkte innflytelse på resultatet, fordi du har rett til å si din mening gjennom uravstemning. Vi mener det er viktig at du benytter deg av denne muligheten!

I tariffoppgjørene har fagbevegelsen kjempet gjennom flere av forbedringene i arbeidslivet. Både gjennom forhandlinger og konflikt.

Informasjon

Partenes krav gjøres kjent ved oppgjørets start. Det er viktig å gjøre kravene godt kjent på arbeidsplassene, både forbundets krav, men kanskje vel så viktig – arbeidsgivernes krav. Krav og motkrav forteller om hva som står på spill i oppgjøret.

Hva skjer i lønnsoppgjøret?

Våre avtaler med arbeidsgiverne reforhandles hvert annet år. Etter at resultatet er klart, vil du som medlem få anledning til å si din mening i en uravstemning.

Sier medlemmene ja, er ny avtale godkjent. Sier medlemmene nei til forslaget, blir det konflikt.

Organisatoriske oppgaver

Det er mange oppgaver som skal fordeles mellom avdelinger og klubber i forbindelse med en konflikt. Dette fordi en konflikt stiller store krav til organisasjonen i alle ledd, både med hensyn til forberedelser og gjennomføring.

Imidlertid er det også oppgaver for avdeling og klubb som er knyttet til gjennomføringen av tariffoppgjøret som er uavhengig av om oppgjøret ender i konflikt eller ikke.

Tariffoppgjør skaper et stort fokus på Fellesforbundet og dets organisasjonsledd. I klubbene og avdelingene starter prosessen med å fremme forslag til oppgjøret. Dette er en viktig del av tariffoppgjøret, for allerede på dette tidspunktet begynner arbeidet med å forankre forbundets krav hos medlemmene.

Organisering og rekruttering

Diskusjonene og oppmerksomheten om tariffoppgjøret og forbundet gir også grobunn for å diskutere med uorganiserte med sikte på å få dem organisert i forbundet.

En høyest mulig organisasjonsgrad er viktig for vår forhandlingsstyrke. Etter vedtektene er det avdelingene som har ansvaret for rekruttering, men det er på arbeidsplassene mye av aktiviteten og selve rekrutteringen foregår.

Det bør være en selvfølge at alle uorganiserte i bedrifter med tariffavtale får en henvendelse fra forbundets tillitsvalgte med tilbud om medlemskap.

Det er i denne forbindelse viktig å huske at gjeninntrådte medlemmer må ha betalt ordinær kontingent til et LO-forbund i minst 12 uker før en arbeidsstans for å ha rett til konfliktstønad og at nye medlemmer må ha betalt kontingent i minst 2 uker. (Vedtektene 5.3.2.1)

Kontingentrestanse

Det er et vilkår at medlemmet ikke skylder kontingent for mer enn to måneder for å beholde retten til konfliktstønad. Det er derfor en viktig oppgave å gå igjennom medlemmenes eventuelle restanser.

Gratispassasjer

Blir det nye konflikter for nye krav, vil arbeidskameratene dine streike for resultater du vil dra nytte av. Er det greit for deg at kameratene dine drar lasset, mens du er gratispassasjer? Blir det konflikt på din bedrift kan arbeidsplassen din bli stengt. Da vil du ikke få hverken dagpenger eller konfliktstøtte.

Er du organisert vil du få konfliktstøtte fra Fellesforbundet. Støtten i 2016 er vedtatt til 3 380 kroner i uka. Det er en betingelse at du melder deg inn to uker før konflikten.

Bli med i et sterkt fellesskap!

Tid for årsmøter i klubbene

Husk å melde i fra om valg på nytt klubbstyre. Da får vi oppdatert informasjon, og vet hvem vi skal kontakte. Vi kommer gjerne på besøk, gi oss beskjed om dere vil vi skal delta.

Hilsen Terje og Kristin

Fullt slagsmål om miljarderna

Minst tusen rättsprocesser pågår – i värsta fall riskerar både tryckerier och kunder att gå i konkurs.

Faksimile fra Dagens Arbete

Momsforviklinger

med store konsekvenser i Sverige

Det er vanskelig å forklare en komplisert sak med få ord. Men hvis vi tenker oss mer enn 3,3 milliarder svenske kroner, et kobbel pengesultne «rådgivere», svak forretningsmoral og et juridisk uavklart felt så skulle det store bildet være klart.

Tekst: Niels Edvard Killi

En dom i EU-domstolen i 2010 fastslo at momssatsen for trykking av bøker og tidsskrifter i Sverige skulle være 6 prosent og ikke 25 som man hadde hatt frem til da. Med den dommen i hånden krevde mange trykkerier etterbetalt for mye innbetalt moms fra staten for flere år bakover. Trykkeriene fikk svært aktiv og sikkert kostbar hjelp fra revisorfirmaer og rådgivere, som melte sin egen kake godt på denne saken. I stedet for å videresende disse pengene til kundene, som er det vanlige, beholdt mange trykkerier pengene selv. Så krevde staten trykkerikundene for pengene, men de nektet å betale, for de hadde ikke fått dem refundert fra trykkeriene. Slikt blir det ugreie forhold av. På det meste var det snakk om rundt 1000 rettsaker. Noen kom til doms, med litt ulike resultater, frem til like før jul i 2015 da høyesterett i Sverige felte en dom som tilsa at trykkeriene *skulle* betale momsen til kundene som så igjen skulle betale den til staten.

Den som vil lese mer om denne saken kan lese våre svenske kollegers fagblad – Dagens Arbete – som finnes på adressen www.da.se

Tre milliarder fra staten

Mange av de svenske trykkeriene har hatt vett til å sette momspengene til side i påvente av en avklaring, men svært mange har også latt dem gå med i den daglige driften. Da så rettsgrunnlaget var avklart, var pengene borte. Dagens Arbete konstaterte ved en anledning at – Staten pumpet mer enn 3 milliarder kroner inn i svenske trykkerier. Ulønnsomme trykkerier fikk nytt liv og konkurransen ble påvirket. Det var ett kunstig åndedrett som skjøv på det uunngåelige – i stedet blir det nå bedriftene som blir slått ut.

Det hittil mest prominente «offeret» i denne saken er Sörmlands grafiska som gikk konkurs i begynnelsen av januar på grunn av momssaken. Men listen over momsfiflere er lang og omfatter mange store og kjente bedrifter. Dagens Arbete har laget denne oversikten over de største, og hvor mange penger det er snakk om:

V-Tab: 661 millioner (V-Tab AB, V-Tab Västerås, Landvetter, Örebro, Norrtälje, Vimmerby og Falkenberg), **Elanders:** 249 millioner (Elanders Sverige AB, Elanders Berlings, Gummessons, Gotab og Tofters), **Sörmlands Grafiska:** 197 millioner, **Aller Tryck AB:** 168 millioner, **Kungsbacka Graphic:** 132 millioner, **Pressgrannar AB:** 103 millioner, **Sydostpressarna:** 84 millioner.

Tidlig i februar ble det kjent at Stibo Graphic har kjøpt konkursboet Sørmlands grafiska og trolig vil videreføre driften med om lag 75 ansatte.

TGM TYPOGRAFISKE MEDDELELSER
Utgitt av Oslo grafiske fagforening
Nummer 4 • 2012 • 97. årgang

UTGIVELSER 2016:

Nr. 2: Frist 9. juni. Trykk 13. juni. Posten uke 25.
Nr. 3: Frist 15. september. Trykk 19. september. Posten uke 39.
Nr. 4: Frist 17. november. Trykk 21. november. Posten uke 48.

NorLines kastet kortene

– men fikk hjelp fra Hurtigruta til å undergrave streikeretten

Klassisk streikebryteri i Tromsø utfordrer norsk fagbevegelse.

Tekst og foto: Vegard Holm

Havnearbeidernes kamp for tariffavtale og arbeidsplasser har pågått i mer enn to år. Konflikten har på mange måter vist oss at NHO og bedrifter bruker alle midler for å knekke de streikende. Ikke minst har streikebryteri vært organisert flere steder i landet.

Mellom 22. februar og 4. mars ble det gjennomført støtteaksjoner hver dag i Tromsø. De rundt 60 fagforeningene og klubbene som var representert blokkerte, NorLines-terminalen slik at all lossing og lasting av gods fra Hurtigruta effektivt ble stoppet. Allerede på tredje aksjonsdag kastet NorLines kortene, og stengte ned all drift på terminalen på Prostneset, som kaiavsnittet der Hurtigruta (som har to anløp i døgnet) legger til heter. Bedriften fant det lurest å trekke seg tilbake.

Men det viste seg at NorLines hadde noe i bakhånd. Streikebryteri har bedriften lang erfaring med, ja helt fra dag én av konflikten med havnearbeiderne. Tredje dagen under støtteaksjonene i Tromsø fikk NorLines med seg Hurtigruta til å legge inn et ekstra anløp i Tromsø for å omgå streiken, på NorLines eget anlegg på kaia som heter Skattøra. Det eneste formålet med det ekstra anløpet er å losse og laste gods som vanligvis blir håndtert på Prostneset.

Ny motstander

Fortsatt ligger Hurtigruta sine fire timer ved kai på Prostneset der passasjerer og turister får anledning til turer i og rundt Tromsø, eller kanskje en konsert i Ishavskatedralen. På Skattøra kan ikke passasjerene forlate skipet, kun gods blir losset og lastet. Ingen kan være i tvil om at dette har en eneste hensikt, nemlig å omgå en streikeblokade og dermed undergrave streikeretten. **Et bedre eksempel på klassisk streikebryteri finnes knapt.** Streiken i Tromsø er mot selskapet Nor Lines, men når Hurtigruta nå har valgt å gå inn i konflikten for å omgå de lovlige blokadene, har havnearbeiderne fått en ny motstander.

Streikebryteri er no' svineri! Uansett hvilken drakt den opptrer i.

Transportarbeidere har i mange konflikter opplevd en endret strategi fra NHO og bedrifter som undergraver streikeretten. Havnearbeiderne har i mer enn to år fått merke et mer aggressivt og offensivt NHO, som knapt anerkjenner retten til å streike.

Design Forum

For et par år siden ble streiken ved butikkjeden Design Forum effektivt stanset da bedriften ble slått konkurs. Ikke akkurat streikebryteri i vanlig forstand, men en måte å knekke streikende arbeidsfolk på, som ikke får noen konsekvenser for bedriftseiere. Bare kort tid etter konkursen kunne eieren på ny starte opp selskapet uten en eneste av de streikende ansatt. Så enkelt var det å kvitte seg med ansatte som ikke sto med lua i handa, men tvert imot tok kampen for sine rettigheter.

Som Design Forum har også NorLines og Hurtigruta møtt motstand fra grunnplanet i fagbevegelsen og andre støttespillere. Det organiseres boikottkampanjer. Det deles ut løpesedler og informeres. Helt avgjørende i en streik, og helt avgjørende for streikeretten er å stanse alle slags former for streikebryteri. Men hvor er ledelsen? For eksempel i LO.

Stillheten er hørbar

Ikke et pip høres om at NorLines må holde seg til spillereglene. Ikke et ord om at Hurtigruta må kutte ut streikebrytervirksomheten. Ikke en eneste pekefinger til NHO som leder kampen mot bryggearbeiderne. Stillheten er massiv.

Store deler av grunnplanet i fagbevegelsen har skjønt at NHO ikke kan snakkes til fornuft. NHO har sagt opp samarbeidsavtalen som formet etterkrigstidas Norge. Det er derfor nødvendig at **hele** norsk fagbevegelse tar til motmæle mot alle former for streikebryteri. Bare da er streikeretten reell, og arbeidsfolk kan forsvare sine faglige rettigheter. Ellers kan vi fortere enn raskt kunne oppleve en nedtur det vil ta lang tid å snu.

Bildene til høyre er løpesedler på fire språk som ble delt ut til passasjerene.

Trondheimskonferansen 2016

Felles kamp for arbeid og faglige rettigheter

Ogf reiste med fire medlemmer av styret til Trondheimskonferansen siste helga i januar.

Tekst: Kristin Mulleng Sezer
Foto: Bjørn Olsen

Det har blitt en flott tradisjon at deler av styret reiser til Trondheim hvert år. En flott og innholdsrik konferanse er det, og vi møter fagforeningskamerater fra hele landet.

I år deltok 578 personer fra 19 av LOs lokalorganisasjoner og 152 fagforeninger og fylkesorganisasjoner.

Det var nok en vellykket konferanse, så jeg retter en stor takk til LO i Trondheim, og spesielt John-Peder Denstad og Heidi Larsen. På bildene til venstre kan du se de to under åpningen av konferansen.

Mange flinke innledere og engasjerte deltakere på talerstolen. Spesielt to innledninger gjorde inntrykk på meg. Eystein Garberg fra Rettferdig Pensjon og Linn Herning fra For Velferdsstaten. De snakket om pensjon og velferdsprofitørene.

Garberg hadde en veldig bra innledning, som forklarte pensjonsutfordringene vi står overfor på en veldig forståelig måte.

Herning snakket om de i samfunnet som tjener mye penger, og har makt og driver propaganda i de norske velferdstjenestene.

De skyr offentligheten. De får en stadig sterkere posisjon i samfunnet. Noen lurer unna velferdskroner via skatteparadis. Andre kjøper prangende luksusleiligheter.

TgM har fått tillatelse av LO i Trondheim til å referere Trondheimsresolusjonen i en forkortet versjon.

Trondheimsresolusjonen 2016

Den økonomiske krisa i Europa er kapitalismens krise. Kapitalen bruker krisa til å styrke sine posisjoner på bekostning av fagbevegelsen, arbeiderklassen, bønder, fiskere og deler av næringslivet. EU fungerer som et redskap for kapitalen i kampen mot arbeidsfolks interesser i Europa. I dette inngår å svekke nasjonalstatene og overføre mest mulig makt til et overnasjonalt EU.

Det er viktig for fagbevegelsen og venstresida å innse og forsvare nasjonalstatens positive betydning som en ramme for den faglige og politiske kampen, slik vi så ved nei-seieren i 1994, samtidig som det utvikles og forsterkes en internasjonal solidaritet mellom arbeidsfolk i alle land basert på prinsippene om gjensidighet og respekt. Den økonomiske krisa viser at vi trenger et nytt samfunnssystem. Fagbevegelsens svar på kapitalens offensiv må være å gjenreise arbeiderbevegelsens visjon om et demokratisk, sosialistisk samfunn.

Det er uakseptabelt at det ved utgangen av 2015 ifølge SSB var 129.000 (4,8 %) arbeidsløse i Norge. Vi krever at regjeringen utvider permitteringsperioden til 52 uker slik at kompetanse og kapasitet forblir i bedriftene.

EØS, TTIP og TISA

TTIP (Transatlantic Trade and Investment Partnership) og TISA (Trade in Services Agreement) er nye handelsavtaler som er lansert av amerikansk og europeisk storkapital. Disse handelsavtalene tar sikte på å bygge ned nasjonale reguleringer og legge nye markeder åpne for storkapitalen uten det de betrakter som handelshindringer, det vil si arbeidsmiljølov, forbrukerbeskyttelse, miljøstandarder osv.

LO-kongressen 2013 krevde: «at norske myndigheter går imot begrensinger i retten til kollektive kampmidler, det kollektive forhandlingssystemet og retten til nasjonal lønnsdannelse. ILO konvensjoner, norske tariffavtaler og norsk arbeidslivslovgivning må gis forrang foran EU-regler. En slik forrang må avklares mellom EØS- avtalens parter.»

EØS i dag er langt unna det som folket ble forespeilt i 1992. Viktige avgjørelser blir tatt i Brüssel – ikke på Stortinget eller i kommunestyrene. EØS begrenser demokratiet.

Trondheimskonferansen 2016 krever at regjeringen ikke implementerer flere nye direktiv og EU-vedtak som undergraver velferdsordninger og norsk lov- og avtaleverk.

Trondheimskonferansen 2016 krever at EØS-avtalen må erstattes med en handelsavtale.

Pensjon

Pensjonsreformen er en klassereform der taperne er de med dårlig helse og dårlig inntekt. Mange fagorganiserte mister sine oppsparte AFP-rettigheter på grunn av nedbemanning, salg av virksomheter og tap av tariffavtale på bedriften. Det er kvinner og lavtlønte som må gi seg tidlig i arbeidslivet og har størst sannsynlighet for å bli uføre. De taper, både i ny AFP og ny Folketrygd. Pensjon er kvinne- og klassekamp.

Trondheimskonferansen 2016 krever at mål om at pensjonen skal være minst 2/3 av tidligere lønn, livet ut, også må gjelde for de som blir uføre, de som må gi seg tidlig i arbeidslivet og dagens unge som blir rammet av levealdersjustering når de blir pensjonister.

AFP

AFP-ordningene i privat og offentlig sektor må endres slik at opptjeningstid kan overføres mellom de to ordningene. Dermed blir det enklere å skifte jobb mellom sektorene.

Evaluering av pensjonssystemet

Partene skal evaluere utviklingen i 2017. LO-kongressen i 2013 vedtok: «I tillegg vil LO utarbeide egne vurderinger som grunnlag for krav om forbedringer i pensjonssystemet. Vurderingene må ta utgangspunkt i vedtaket fra LO-kongressen i 2005.»

Fagbevegelsen må drive en aktiv kampanje med mobilisering, informasjon og krav frem mot tariffoppgjøret 2016 og evalueringen av pensjonsreformen i 2017.

Trondheimskonferansen 2016 oppfordrer fagbevegelsens organisasjonsledd til å ta aktiv del i og bruke nok ressurser på kampanjen «Rettferdig pensjon – Gjenreis AFP».

Tariffoppgjøret 2018

Pensjonsrettigheter og kortere arbeidstid må være prioriterte krav i kommende tariffoppgjør. 6-timersdag / 30-timersuke må innføres gradvis. Målet er å få til sekstimersdag i løpet av 2020 – 2022. LO-kongressen i 2017 må fastslå kravet.

Kampen om arbeidervernet

Arbeidsmiljøloven (AML) ble innført i 1977 som en vernelov for å hindre at ansatte ble utnyttet eller gikk med på å drive rovdrift på seg sjøl. Til tross for den landsomfattende politiske generalstreiken den 28. januar 2015, kom Høyre/Frp-regjeringa, med støtte fra Venstre og KrF, arbeidskraftkjøperne i møte ved at Stortinget vedtok forverringer av loven fra 1. juli 2015.

Trondheimskonferansen 2016 oppfordrer fagbevegelsens organisasjonsledd til å kreve tilbake tapte rettigheter i arbeidsmiljøloven som er svekket av H/Frp-regjeringen og stortingsflertallet. Dette må skje både via lov og tariffoppgjør. Aktuelle krav i tariffoppgjør er medbestemmelse mot midlertidige ansettelser, sentral faglig kontroll med lokale arbeidstidsordninger og fagforeningers kollektive søksmålsrett ved ulovlig innleie.

Stortingsvalget 2017

Politiske partier vinner ikke valg og et mandat for et venstresidealternativ hvis man bare støtter seg på middelklassen, og ikke appellerer til arbeidsfolk og fagbevegelsen. Fagbevegelsen og arbeidsfolk må utgjøre kjernen i ethvert venstresidealternativ som ønsker å vinne valg og utvikle et mer solidarisk samfunn.

Fagbevegelsen må være pådriver og ikke en fender mellom de fagorganiserte og Arbeiderpartiet. Fagbevegelsen må reise selvstendige krav i et faglig politisk samarbeid med flere partier. En slik linje gjør det mulig å aktivisere tillitsvalgte og medlemmer, utvikle allianser og bekjempe det nyliberale prosjektet.

Trondheimskonferansen 2016 krever at Høyre/FrP-regjeringens angrep på faglige rettigheter, arbeidsmiljølov og velferdsordninger reverseres. En forutsetning for fagbevegelsens støtte til politiske partier er at alle forverringer av arbeidsmiljøloven blir reversert etter Stortingsvalget 2017, herunder at loven tilbakeføres til at kun forbund med innstillingsrett skal ha adgang til å godkjenne unntak fra arbeidstidskapittelet (jfr. AML § 10-12 Unntak).

Sosial dumping

For å kunne bekjempe sosial dumping krever Trondheimskonferansen 2016 at frislippet av vikarbyråene fra 1.1.2000 reverseres slik at de bare kan brukes rent unntaksvis. I mellomtiden vil vi ha gjennomført de to kravene LO stilte den gangen, om at det utbetales lønn mellom oppdrag og at utleie bare skal skje som vikarer for navngitte personer.

Pensjonsvilkår videreføres ved konkurranseutsetting av offentlige tjenester, ved virksomhetsoverdragelser og som likebehandling ved innleie.

Forslag om nasjonal minstelønn må avvises.

Falske underentrepriser, som i virkeligheten er innleid arbeidskraft, må forbys.

Det legges ned veto mot EUs anskaffelsesdirektiv, som forbyr det offentlige å gjennomføre anbudsrunder der kun ideelle organisasjoner kan delta.

Det innføres i lov om offentlige anskaffelser at det skal være landsomfattende tariffavtale, at det ikke skal kunne konkurreres på lavere lønns- og pensjonsvilkår og at kontrakter kan heves når bedrifter motsetter seg krav om tariffavtale ifølge arbeidstvistloven, jfr. ILO 94. Lønn i henhold til tariff må gjelde for alle bransjer ved offentlige anbud og oppdrag. Ved alle offentlige og private anbud må bedriften være godkjent som opplæringsbedrift, og ha lærlinger lokalt i alle bedrifter.

Det innføres et midlertidig forbud mot kabotasje, den «frie» flyten av utenlandske vogntog på veiene som undergraver sikkerheten, inntil bransjeprogrammet om veitransport er ferdig.

Forsvar tariffavtalene

Flere og flere arbeidskraftkjøpere, med NHO og Virke i spissen, har forlatt politikken for klasse-kompromiss.

Trondheimskonferansen 2016 krever at

1. ved skifte av tariffavtale skal partene på den enkelte bedrift / virksomhet avtale hvilke lønns- og arbeidsvilkår som skal videreføres, herunder vilkår for pensjon og forsikringer. Hvis det ikke oppnås enighet skal avtalte rettigheter videreføres til første ordinære tariffrevisjon.

2. likebehandlingsprinsippet i tariffavtalene og i lov om virksomhetsoverdragelse utvides til å gjelde pensjonsvilkår.

3. LO må bringe hovedavtalene inn i et hovedoppgjør, slik at vi kan bruke maktmidler til å sikre streikerett ved skifte av tariffavtale og grove brudd på hovedavtalene, og for å sikre tillitsvalgte bedre rettigheter overfor alle arbeidskraftkjøpere, inkludert de reelle eierne i franchiseforetak.

For å kunne bekjempe sosial dumping krever Trondheimskonferansen 2016:

1. Minstelønnsgarantier må innarbeides i overenskomstene.

2. Når arbeidskraft leies inn, må det kreves at de innleide skal være fast ansatt i utleiebedriften med oppsigelsesvern og permitteringsbestemmelser som ellers i arbeidslivet.

3. Opplæring i norsk og fagutdanning av arbeidsinnvandrere må betales av arbeidskraftkjøper.

Bruk kampmidler

Trondheimskonferansen 2016 oppfordrer til at

1. fagbevegelsens organisasjoner må i større grad utvikle solidarisk evne og vilje til å bruke kampmidler som streik, sympatistreik, boikott, blokade, gå sakte-aksjoner, obstruksjon og fanemarkeringer for å opprettholde opparbeidede lønns- og arbeidsvilkår, herunder pensjon.

2. ved streikestart for tariffavtaler må det samtidig planlegges og varsles sympatistreik. Bestemmelsene i Hovedavtalene om sympatiaksjon må endres slik at sympatiaksjoner gjøres enklere og raskere å iverksette.

3. ved streikestart for tariffavtale i bransjer hvor fagbevegelsen står svakt må hele fagbevegelsen mobiliseres til støtte, også i forspillet til streiken. Tidlig støtte er avgjørende for ikke å gi bedrifter tid til å trakassere fagorganiserte til å frafalle krav om tariffavtale.

4. fagbevegelsens organisasjoner vurderer å møte tvungen lønnsnemnd med å videreføre streiken dersom arbeidskonflikten ikke setter liv, helse og personlig sikkerhet i fare.

I 27 måneder, fra 1. november 2013, har havnearbeiderne i Norge vært i kamp for tariffavtale i Risavika med fortrinnsrett til laste- og lossearbeid i henhold til ILO konvensjon nr. 137. Havnearbeiderne fører også arbeidskamper i flere andre havner i Norge. Fagbevegelsen må mobilisere og støtte de som står i kampene.

Trondheimskonferansen 2016 krever at Transportarbeiderforbundet i samarbeid med LO og andre LO-forbund tar ut flere grupper i sympatistreik med havnearbeiderne. Denne kampen har norsk fag- og arbeiderbevegelse ikke råd til å tape.

Du kan lese hele Trondheimsresolusjonen her: http://loitrondheim.no/innkomne-forslag-til-trondheimskonferansen-2016/

14 uttalelser fra konferansen

- Nei til Über.
- Støtte til vaskeri- og renseriarbeiderne!
- Flyktningkrisa.
- Arbeid for alle – vi krever en dag å leve med og en lønn å leve av.
- Lokalsykehus må ha akuttkirurgi!
- Nei til barnevern som butikk.
- Innfør bemanningsnorm i barnevernet nå – og flere barn og unge vil få riktig hjelp til riktig tid.
- LO må kreve at en ny regjering fjerner medleverforskriften når de tar over i 2017!
- Uttalelse om Cuba.
- Uttalelse om Venezuela.
- Israelsk apartheid rammer palestinske arbeideres rettigheter.
- Uttalelse om Palestina-Israel konflikten.
- To our fellow workers in the United Kingdom.
- Stopp oljeletingen i okkuperte Vest-Sahara.

2 vedtak sendes ut som henholdsvis forslag til skolering og debatt og høringsuttalelse.

- Slå tilbake angrepa på fagbevegelsen og kollektivavtalene – Tvers gjennom lov til seier!
- Høringssvar om innstramminger i asylpolitikken

Veien videre med Ogf

Dette var tittelen på et kurs styret inviterte medlemmene til andre helgen i mars på Sørmarka.

Tekst: Terje Fjellum

Bakgrunnen for invitasjon var som vi skrev: Vi blir stadig færre medlemmer, og å slå oss sammen med en annen avdeling i Fellesforbundet kan være en god løsning.

Det var dessverre ikke nok deltakere som meldte seg på. I tillegg til styret var det fire andre påmeldte da påmeldingsfristen gikk ut. Vi bestemte oss for å avlyse kurset, men ikke prosessen.

Ut fra organisasjonskartet i vårt distrikt er det kun en naturlig samtalepartner og det er Fellesforbundet avd. 1, som er bygget opp rundt tidligere Oslo Jern og Metall. Resten av avdelingene i Oslo og Akershus er ulike bygningsavdelinger, 3 i tallet, en stor samleavdeling for Hotell og Restaurant, den landsomfattende SAS-avdelingen og ulike små avdelinger innen forsvaret.

Samtaler i gang

Vi har hatt et møte, og avtalt et nytt og diskutert om vi skal arrangere en felles styrekonferanse før sommeren. Hvis det skulle dukke opp noen «vanskelige» prinsipielle saker, vil styret invitere til en dagskonferanse i kjelleren.

Vi veit ut fra erfaringene fra sammenslåingen med Fellesforbundet, at det er viktig å begynne sonderinger og samtaler før man av ulike årsaker er nødt til det. Disse årsakene kan for eksempel være uforsvarlig lavt medlemstall eller økonomisk «krise». Vi er langt unna disse utfordringene i dag, men med alle de positive effektene vi har oppnådd etter at vi valgte å gå inn i Fellesforbundet, er styret av den klare oppfatningen at det nå er lurt å starte seriøse samtaler.

Litt fakta om avdeling 1

De har i underkant av 3.000 yrkesaktive medlemmer og litt over 5.000 medlemmer totalt. De har fire ansatte og en valgt leder på heltid. Kontorene ligger i Folkets Hus. Avdelingen er en såkalt samleavdeling for Oslo og Akershus, uten noen vedtektsfestede begrensninger på hvem innenfor Fellesforbundets organisasjonsområde de kan ha som medlemmer. Dette skaper fra tid til annen konflikt om hvor medlemmene skal være organisert, noe som på kort og lang sikt er en håpløs situasjon for Fellesforbundet.

Vi vil holde våre medlemmer løpende orientert om den videre utviklingen rundt samtalene og eventuelle forhandlinger.

Schibsted Trykk

Anders Weimoth, klubbleder på pakkeriet, ønsket et møte med Ogf og Fellesforbundet. Niels Killi og Kristin stilte opp.

Tekst og foto:
Kristin Mulleng Sezer

Etter møtet fikk vi en omvisning på trykkeriet og pakkeriet. Det er et gedigent bygg for en som er vant til litt mindre redaksjonslokaler. Vi var så heldig å få hilse på en del ansatte. Tom Arne Jansen hadde sin siste arbeidsdag før han trekker seg tilbake til pensjonistenes rekker. Werner Larsen, nestleder i trykkeriklubben, gjorde oss oppmerksom på at det var to lærlinger til stede, som snart skulle opp til den praktiske svenneprøven. Flott med lærlinger, og at det utdannes flere trykkere. Noen dager etter vi var på besøk fikk vi høre at Sigrunn Lohne og Ståle Aspdahl besto svenneprøven i rotasjonstrykk avis med glans, gratulerer.

Foto: Per Frilseth

Arbeidstid som salami

Selv om en skjærer pølsa i tynne skiver blir den til slutt borte.

Tekst: Niels Edvard Killi

NOU Norges offentlige utredninger 2016: 1

Arbeidstidsutvalget

Regulering av arbeidstid – vern og fleksibilitet

Vi har en regjering og et stortingsflertall som benytter seg av en salamitaktikk i arbeidslivspolitikken. Med små, og tilsynelatende ubetydelige, skritt gjennomføres endringer som i sum blir vesentlige. Litt på arbeidstidsreglene her, litt på ansettelse der; og nå – Arbeidstidsutvalgets innstilling.

Arbeidstidsutvalget er et av de mange «ekspertutvalg» som regjeringen har satt ned, og ved første øyekast er det eksperter som har blitt hentet inn til utvalget. Det er økonomiprofessorer, advokater, forskere og direktører i for eksempel Statens arbeidsmiljøinstitutt. Men det er også en personaldirektør fra Helse Vest og en spesialrådgiver fra byrådsavdelingen for helse og velferd Bergen. Og da blir det plutselig et slags partsutvalg, der kun den ene parten (arbeidsgiversiden) er representert.

Arbeidstid

Utvalgets mandat er bredt formulert til ulike sider av spørsmål knyttet til arbeidstid. I rapporten er imidlertid helsesektorens ulike utfordringer satt i sentrum, og disse utfordringene brukes til å gå til angrep på arbeidstidsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven på bred front. Dette gjelder særlig det grunnleggende spørsmålet om hvem som skal bestemme og spørsmål knyttet til skift- og turnusarbeid.

Det går som en rød tråd gjennom innstillingen at arbeidsgiver skal gis større styringsrett på arbeidstid. Utvalget ønsker å styrke arbeidsgivers stilling ytterligere, på tross av at utviklingen slik den er med dagens lovregler, med en styrket arbeidsgiverside og en svekket arbeidstakerside i den enkelte virksomhet, med flere og flere usikre ansettelser som gir den enkelte mindre å stille opp mot arbeidsgivers ønsker og krav, allerede gir arbeidsgiver store fordeler.

Alle som arbeider eller har arbeidet skift- og turnusarbeid vet av erfaring at det er belastende for den enkelte og til tider ødeleggende for sosialt liv og familien. Her skyver flertallet i utvalget helsesektorens særlige utfordringer foran seg for å endre lovreglene for alle. Utvalgets flertall foreslår at det lages regler for at arbeidsgiver ensidig kan gjennomsnittsberegne arbeidstiden og fastsette den daglige arbeidsfrie perioden helt ned til 9 timer.

Utvalget leverte sin rapport i januar 2016 (NOU 2016:1) og nå er den ute på høring. Det er all grunn for tillitsvalgte og medlemmer til å sette seg inn i utvalgets innstilling. Det er liten grunn til å tvile på at regjeringen vil bruke denne innstillingen til å ytterligere svekke arbeidstakernes stilling etter arbeidsmiljøloven gjennom nye lovforslag.

Kontakt oss hvis det er noe du lurer på

Leder:
Terje Fjellum
Mobil: 916 74 227
terje.fjellum@fellesforbundet.org

Nestleder:
Kristin Mulleng Sezer
Mobil: 913 44 677
kms@fellesforbundet.org

Sekretær:
Ingunn Berger
Telefon: 22 80 98 70
avd850@fellesforbundet.org

Fellesforbundet avd. 850, Oslo grafiske fagforening,
Sagveien 24, 0459 Oslo – Telefon: 22 80 98 70
E-post: avd850@fellesforbundet.org
www.fellesforbundet.no/avd.850

Lær kidsa koding!

Tekst og logoer: Darija S. Hauge

Hvorfor bør syvåringer prøve seg på programmering? Fordi det er gøy. Og fordi det har blitt nødvendig kunnskap i den digitale verdenen vi lever i. Men hvor kan barn lære seg programmering? Programmering er ikke et fag i grunnskolen. Kodeklubber er en løsning. Det finnes kodeklubber i flere norske byer og det etableres stadig flere. Og det er lett å bidra. Mitt bidrag var å lage landsdekkende grafisk profil for Kodeklubber og Kodetimen.

Simen Sommerfeldt, mannen som fikk det hele til å starte, forteller mer om Kodeklubber og hva det gir til barn.

– Hvorfor bør barn lære koding?
– Vi lever i en digital verden. Det er ikke lenger bare en fysisk verden og vi lærer opp barn i forhold til det. Mange tror at datamaskiner bare er pc-er, men datamaskiner er overalt rundt oss og vi er totalt avhengige av dem. Hvis vi havner på sykehus er er datamaskiner som gjør oss friske. Hvis en bonde kjøper en ny traktor, kan det hende at den ikke starter fordi den mangler dekning eller fordi den trenger et SIM-kort.

– Alle skal ikke bli programmerere, men alle trenger å kunne litt om datamaskiner og hvordan de funker. Det er litt som snekring i gamle dager – allmennkunnskap på en måte. Også er det mange yrker der de har nytte av å kunne programmering. En ingeniør fra Aker Engineering fortalte meg at de som jobber med konstruksjon og lærer seg skripting, jobber mye raskere enn andre fordi de kan spare tid på repetitive oppgaver. Og økonomer som blir ansatt i DNB blir sendt rett på Excel programmeringskurs, fordi de kan gjøre ting mer effektivt og automatisere kjedelige oppgaver.

– Vår tanke er at fordi brukergrensesnittene har blitt veldig polerte, får ikke barn noe naturlig kontakt med eller forståelse for at det går ann å programmere maskinene de bruker. Vi som vokste opp med Commodore 64 (pc fra 80-tallet, red. anm) måtte programmere, og på den måten fikk vi en generasjon som kunne gå inn i bransjen etterhvert, fordi de hadde fått en introduksjon. I dag er det ingen som kan dette hvis ikke de lærer det på skolen. Og det gjør de ikke. Og da har vi et problem: De som skal ta IT-utdanning har ingen som helst bakgrunn. Det er et reelt problem for høyskoler og universiteter.

– Finnes informatikk som fag på skolen?
– Ikke på grunnskolen. Mens vi mener informatikk er allmennkunnskap. Politikere forstår ikke situasjonen. Det overrasker oss ikke, fordi innkjøpskompetansen i offentlig sektor ofte er dårlig. Dette er en medvirkende årsak til at prosjektene ofte går dårlig.

– Hele samfunnet har godt av at barna lærer hvordan datamaskiner funker og hvordan de kan programmeres og styres, for da behersker de verden rundt seg. For verden er digital.

– Til forskjell fra snekring kan du være mye mer kreativ med programmering. Gjennom å lære seg programmering, opplever barn ofte tidlig kreativitet og skapeglede. De kan lage noe de ikke har og fikse det som ikke funker. Det gir en utrolig følelse av mestring.

– Hva fikk deg engasjert med Kodeklubben?
– Jeg sitter i instituttrådet for informatikk ved Høyskolen i Oslo og Akershus. På et møte klaget IT- professorene over at studentene ikke kunne noen ting når de begynte på studiene. Det ville være som om du skulle ta hovedfag i norsk og ikke kunne skrive. De måtte starte helt fra bunnen. Jeg tenkte: «Oj, jøss! Hva har skjedd?» Da jeg begynte å studere IT, kunne jeg litt, fordi jeg hadde programmert hjemme. Samtidig tok jeg med meg barna mine på et barnekurs i programmering på Kolbotn. «Det var stilig!» tenkte jeg. Jeg fikk lyst til å starte Kodeklubb i Oslo. Jeg foreslo ideen til andre i Dataforeningen og startet Lær Kidsa Koding som en faggruppe i Dataforeningen. Og så utrolig fort tok det helt av! Etter bare én uke hadde jeg innngått samarbeid med Torgeir Waterhouse i IKT-Norge, og vi hadde avdelinger i Bergen, Trondheim og Stavanger. Vi fant ut at nettverket måtte være frittstående med støtte fra Dataforeningen og IKT-Norge. Etter fem uker hadde vi kickoff med 120 deltagere og en minister. Det var helt fydelig at mange mente dette var et problem.

– For å nå folk brukte jeg sosiale medier veldig mye. Ved hjelp av Olve Maudal, Johannes Brodwall og Totto (Thor Henning Hetland) og andre som har veldig mange følgere på Twitter ble ideen spredt. De ga en slags marsjordre til IT-bransjen om å bli med. Det var en slags oppvåkning.

– Hvilke aktiviteter gjør barn i Kodeklubben?
– Vi har enkle visuelle oppgaver i flere vanskelighetsgrader som passer til forskjellige alderstrinn og som gjerne tar opp populære trender som Frost eller Flappy Bird. Vi starter med veldig enkle oppgaver som er lette å forstå. Også har vi kurs for litt eldre som handler litt om web og mer avansert programmering som Python. Minecraft er veldig populært blant eldre barn. De synes det er kjempestas å programmere inne i Minecraft.

– Så, vi har en «meny» klubbene kan velge fra. (*kodeklubben.github.no*) Vi oversetter mye fra USA og England og har et rikt utvalg av oppgaver. En del skoler hjelper oss. Og vi har en lærergruppe som hjelper hverandre med å få til undervisning på skoler. – Vårt mål er å få dette inn som fag i skolen. Andre land har det – Estland, Frankrike og Finland. Programmering er kun et aspekt av IT. Det er egentlig informatikk vi vil ha i skolen. Men programmering er et sted som er morsomt og lett å starte med.

– Hvordan kan man bidra?
– Vi har Kodeklubber rundt i landet som er på Facebook. Så det er bare å søke på Kodeklubben og den byen man er i nærheten av og tilby sin hjelp. Det er veldig lett å hjelpe til. For eksempel så er bibliotekene veldig flinke med lokaler, lokalavisene er veldig flinke til å reklamere – snakk med dem. Vi har opplegg – undervisningsmateriale på norsk. Du trenger bare noen å starte opp sammen med. Snart får vi en bedre oversikt på våre egne nettsider også.

– Microsoft hjalp hele Risløkka skole. Der hadde de med ditt design på t-skjortene for alle barn (red. merk: artikkelforfatter Darija har laget logo for Kodeklubben) og «lærere» med slagordet «Lær mer om Kodeklubben». Vi har lagt ut T-skjorte og diplom på web siden kodetimen.no, som kan gis ut til barn som var på Kodetimen.

– Hvordan opplever barn aktivitetene?
– Det er veldig morsomt å få tilbakemeldinger fra Kodetimen. I følge anonyme spørreundersøkelser sier 75 prosent av barn i ulik alder at det er gøy eller kjempegøy: «Det er noe av det morsomste jeg har gjort», «Nå skal jeg programmere med vennninene mine». For oss er noe av det hyggeligste å lese tilbakemeldingene med søte stavefeil.

Den grafiske profilen til Kodeklubber og Kodetimen var desgnet av Darija Sapozenkova-Hauge.

– Da jeg hørte om Kodeklubben tok jeg kontakt med Simen for å sparre om jeg kunne hjelpe. Jeg fikk sjansen til å lage logo til Kodeklubben og Kodetimen.

– Designet skulle handle om programmering og appellere både til jenter og gutter. Teksten «Kodeklubben» skulle også stå, sammen med navn på byer og tettsteder. Jeg ønsket at designet skullel funke med både korte og lange navn på byer og at alle byene skal få sin farge. Og aller viktigst: At designet blir enkelt å oppdatere med nye byer. Kodeklubber i byene etableres veldig fort, så nå holder jeg på å lage en liten bruksanvisning om å lage din by-logo fra malfilen jeg har. Det er gøy å se mitt design spres utover landet.

Foto: Bouvet

Simen Sommerfeldt satte i 2013 i gang Lær Kidsa Koding som har hjulpet å spre kodeklubber over hele Norge. Han jobber som CTO (Chief Technical Officer) i konsulentselskapet Bouvet.

Foto: Margrethe Myhrer

Darija designet logo for Kodeklubber. Hun er interaksjonsdesigner i Tele Computing og fast spatist i Tgtl.

kode[timen_

kodeklubben[trondheim]_

kodeklubben[bergen]_

kodeklubben[oslo]_

Faksimile: I Tgm nr. 1-2015 hadde vi en sak om å lære «kidsa» koding. I februar 2016 kan vi lese en pressemelding fra kunnskapsdepartementet om forslag til nytt valgfag: Koding. Les saken under.

Koding kan bli valgfag

I en pressemelding fra kunnskapsdepartementet i februar 2016 kan vi lese at fra høsten av skal det bli tilbud om koding som valgfag for ungdomsskoleelever i over 30 kommuner.

– Et viktig mål med å innføre koding som valgfag er å øke elevenes interesse for teknologi og realfag. Gjennom koding får elevene erfare at realfagene er kreative og spennende, og ikke minst at denne kompetansen er viktig i framtiden, sier kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen.

Prøveprosjekt

Et pilotprosjekt med programmering som valgfag skal gå over tre skoleår og starter etter planen opp høsten 2016. Over 30 kommuner kan bli med i prøveprosjektet og private skoler kan også delta.

– Elevene får lære hvordan datamaskiner og program virker og de får opplæring i ulike programmeringsspråk og deres bruksområde. Eksempel på oppgaver kan være å programmere egenutviklede robotter og å lage enkle dataprogram eller animasjon, forklarer kunnskapsministeren.

Det nye valgfaget er utviklet sammen med Senter for IKT i utdanningen. Lærerne på skolene som blir med i prosjektet får tilbud om en egen MOOC i koding og det skal vere faglige samlinger for skolene som er med i forsøket.

– Gjennom å teste ut koding som valgfag på noen utvalgte pilotskoler, skaffer vi oss viktige erfaringer. Gjennom prosjektet får lærerne som vil øke de teknologiske kunnskapene sine mulighet til å lære mer om programmering og koding, understreker Røe Isaksen.

Fakta om koding som valfag

Et treårig forsøk med koding som valgfag på ungdomstrinnet starter høsten 2016.

- 1. mars var søknadsfristen for kommuner og skoler som vil være med.
- Over 30 kommuner kan bli med i prosjektet. De vil få støtte underveis fra Utdanningsdirektoratet og Senter for IKT i utdanningen.
- Regjeringen har satt av 15 millioner kroner over tre år til forsøket med koding som valfag.

Hovedinnhold:
Utdanningsdirektoratet inviterer kommuner og friskoleeiere til å delta i et treårig pilotprosjekt. Søknadsfristen er 1. mars 2016. Skoleeier kan velge å tilby programmering valgfag på både 8., 9. og 10.trinn fra og med skoleåret 2016-2017 til og med skoleåret 2018-2019. Elevene må få informasjon om at tilbudet om programmering valgfag i første omgang gjelder for tre år. Ved behandlingen av søknaden vil direktoratet vektlegge følgende:

Plan for forsøket:

- Skoleeiers/skolens kompetanse
- Plan for kompetansedeling lokalt
- Fordeling mellom små og store kommuner
- Geografisk spredning

Vi ønsker å legge til rette for at flest mulig skoleeiere kan delta i forsøket. Direktoratet vil velge ut et antall kommuner/skoleeiere som får økonomisk tilskudd. Skoleeiere som ikke får økonomisk tilskudd, kan likevel delta i forsøket forutsatt at kriteriene er oppfylt.

Fakta om prosjektet er hentet fra nettsidene til utdanningsdirektoratet.

Hva er uu?

Det er på tide å lære om universell utforming!

Etter å ha vært på kurs om universell utforming (uu) ved MediaLT, fikk jeg inspirasjon til å snakke mer med en av kursholderne – Morten Tollefsen – og videreformidle hans tips for å lage tilgjengelige websider. Morten er ikke en politisk person som sier at alle skal være snille med hverandre. Han er en blind programmerer som mener at det som forbedrer brukeropplevelsen for ham, gjør det for andre brukere også.
Er du klar over at alle webløsninger skal følge kravene om universell utforming innen 1. januar 2021?

Tekst: Darija S. Hauge
Illustrasjoner: Flaticon

I denne artikkelen lærer du om uu, utfordringer rundt god brukeropplevelse og du får tips for å gjøre websidene dine tilgjengelige. Jeg vil bare ønske deg lykke til med å implementere alt som skal til for å gjøre sidene best mulig for flest mulig (universell utforming).

– Hvordan ble du spesialist på universell utforming (uu)?

– Jeg begynte med teknologi da jeg var 6-7 år og programmerte veldig tidlig med Commodore 64. På Universitetet tok jeg informatikk og andre realfag. Hovedoppgaven handlet om å presentere samme data på veldig forskjellig måte – med Windows, DOS, kommanadogrensesnitt og menyer, dialogbokser og sånt. Så da var jeg jo alt i gang med uu, fordi man kan oppnå det samme med forskjellige teknikker. Etter hvert har jeg blitt mer og mer interessert i brukergrensesnitt og brukeropplevelse, men jeg synes fortsatt det er veldig morsomt å jobbe med koding.

Jeg har ikke alltid vært blind, men jeg ble født svaksynt. Det er nok mye av grunnen til at jeg har blitt interessert i universell utforming. Jeg har alltid vært engasjert i handikap-idrett og kjenner andre med spesielle behov. Det har vært utrolig viktig for at jeg har lært så mye om mennesker med nedsatt funksjonsevne. Men jeg er programmerer og teknikker, ikke en sånn politisk synser som synes uu er riktig og vi skal være snille med hverandre. For meg er det en personlig utfordring å ta høyde for at mennesker er forskjellige. Teknologi er fantastisk, for gidder du å være kreativ, har du nok kunnskap, og er du i stand til å kommunisere med sluttbrukere kan du få til utrolig mye bra.

– Du er helt blind – er det sant? Jeg skjønte ikke det på kurset, kanskje fordi jeg var koblet via Lync...

– Morsomt, skriv at du ikke skjønte det. Jeg har vært helt blind siden jeg var 30!

– Hva er WCAG 2.0 og hva er uu?

– Begrepene henger sammen, men er likevel faglig veldig forskjellige. WCAG er lovpålagt og målbart, det er retningslinjer som handler om å ikke ekskludere noen fra å bruke web. Mens idéen bak uu er at det skal være brukervennlig for så mange som mulig. Eksempelvis så handler WCAG om å ha god nok kontrast, mens uu gjør at det faktisk er visuelt forståelig for alle og brukerne er fornøyd.

– Det er lovpålagt å følge WCAG fra 2021. Bør alle websider redesignes?

– Alle nye web systemer der det gjøres store endringer skal følge WCAG allerede nå. DIFI, tilsynsorganet, sier at det nok er veldig få web-systemer som er statiske. Web forandrer seg ganske mye. Men ja, alle må følge de retningslinjene.

– Hva med privatsider som porteføljesider – må man betale bøter hvis man ikke innfrir WCAG?

– Det er ingen forskjell på privat og offentlig, loven er den samme for alle. Men det er klart at tunge seriøse websider er mer utsatt for at noen kan sende inn klager: nettbutikker, offentlige myndigheter, flyselskaper, banker og aviser. Jeg tviler på at noen vil klage på nettsidene til en kunstner som legger ut maleriene sine. Men WCAG-retningslinjene er laget også for bittesmå nettsteder, og det er ikke vanskelig å følge reglene.

– Hvordan går man fram hvis man ikke er en programmerer?

– Universell utforming og tilgjengelighet handler om mennesker og det er ikke noen eksakt vitenskap. Det er ikke krav til å gjøre ting på en spesiell måte. Det finnes en del verktøy og hjelpemidler som kan gi oss beskjed om opplagte feil og ting vi bør sjekke.

– Det finnes ferdige universelt utformede maler på bl.a. WordPress?

– WordPress er en av de bedre publiseringsløsningene, men du kan lage noe fra helt utilgjengelig til noe som er veldig bra og universelt utformet. Men en ting er rammeverket og en annen ting er det du selv lager – brukergenerert innhold. Og hvis du ønsker å drive med uu og velger en WordPress mal – sjekk om malen har brukbar kontrast; bruk overskrifter riktig;

Darija S. Hauge er senior interaksjonsdesigner i IT-konsulentselskapet Ciber og fast spaltist i TgM.
Foto: Margrete Myhrer

«IKT-løsninger i Norge skal være universelt utformet. Dette gjelder nettsteder og automater. Både private og offentlige virksomheter, lag og organisasjoner må følge regelverket. Alle nye IKT-løsninger som utvikles må være universelt utformet fra 1. juli 2014. Eksisterende løsninger skal følge kravene om universell utforming innen 1. januar 2021.» DIFI (Direktoratet for forvaltning og IKT)

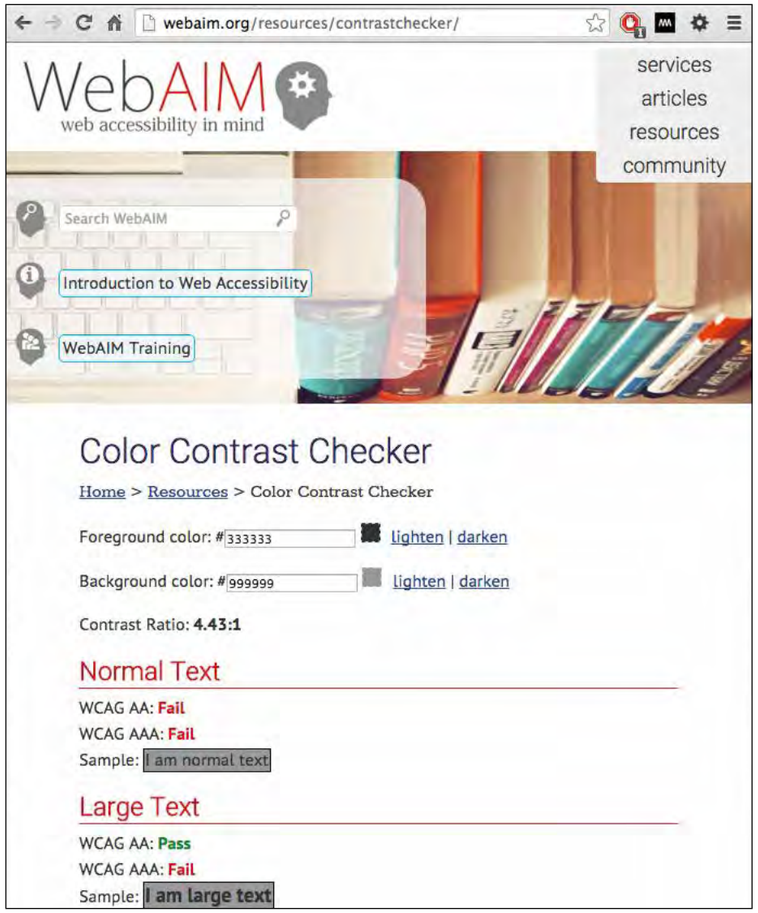

Sjekk gjerne font mot bakgrunn *på din webside – er det lesbart nok? Contrast checker viser oss at fargene #333333 og #999999 mot hverandre gir for dårlig kontrast for å oppfylle WCAG-kravene. Eksempler av dårlig tilgjengelighet i henhold til WCAG 2.0: http://www.w3.org/WAI/demos/bad/*

BEGREP:

Universell utforming (uu): er et begrep innen samfunnsplanlegging, design, arkitektur, tjeneste- og produktutvikling. Idéen bak universell utforming er å utforme samfunnet slik at så mange som mulig kan delta aktivt, uavhengig av funksjonsevne. Målet er at universelt utformete løsninger skal kunne brukes av alle, slik at spesialløsninger unngås.

Tilsyn for universell utforming og IKT: statlig organ som veileder deg på uu-problematikken, https://uu.difi.no/

Web content accessibility guidelines (WCAG): Retningslinjer for tilgjengelig webinnhold inneholder en rekke anbefalinger for hvordan webinnhold kan gjøres mer tilgjengelig. Innholdet kan gjøres tilgjengelig for flere personer med nedsatt funksjonsevne, blant annet blinde og svaksynte, døve og hørselshemmede samt personer med lærevansker, kognitive funksjonsnedsettelser, nedsatt motorikk, talevansker, lysfølsomhet og kombinasjoner av disse. Når retningslinjene følges, vil webinnholdet ofte bli mer brukervennlig generelt. Likevel er det viktig å skjønne at WCAG ikke er en standard som sikrer brukervennlige nettsider – det er en standard som skal sørge for at mennesker med nedsatt funksjonsevne kan bruke nettsidene.

WCAG 2.0 standarden: Forskrift om universell utforming av IKT-løsninger stiller krav om at nettsider må oppfylle 35 av de 61 suksesskriteriene i standarden Retningslinjer for tilgjengelig web innhold (WCAG) 2.0. Les mer på: https://uu.difi.no/krav-og-regelverk/wcag-20-standarden

Web Accessibility Initiative Accessible Rich Internet Applications (WAI-ARIA): I stedet for å fortelle utviklerne hva de ikke kan gjøre, så gir ARIA teknologi utviklere mulighet å lage rike webapplikasjoner. ARIA er også svært enkelt å implementere. http://www.w3.org/WAI/intro/aria

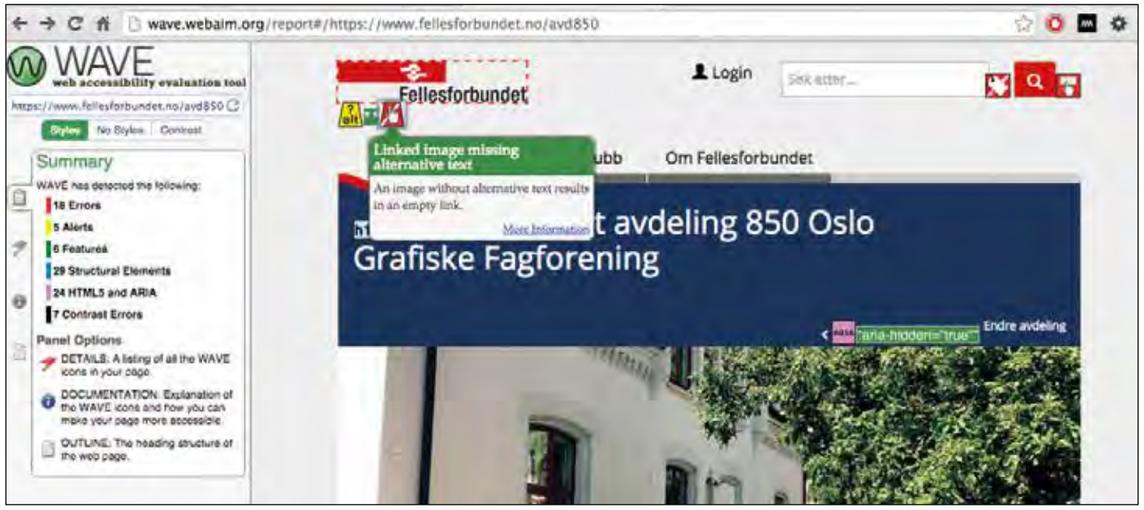

Ogfs startside, evaluert med WAVE-tool. *Her mangler det blant annet alternativ tekst på det lille bildet i venstre hjørne.*

putt på alternativ tekst på viktige bilder og lenke på bildene. For en blogg laget med et all right WordPress kreves det ikke så mye før du kan kalle det for en universelt utformet webside.

– Hvordan «leser» en blind man tekst på web?

– Jeg bruker en kombinasjon av blindeskrift (punktskrift) og lyd, litt avhengig av hva jeg skal gjøre. Jeg bruker mest lyd hvis jeg bare skal lese en artikkel eller velge en lenke. Hvis jeg lager html, så bruker jeg punktskrift – spesial-utstyr som viser en linje av gangen. Lyden er der hele tiden, programmet som leser opp og viser punktskrift kalles for skjermleser. Du må installere den på Windows, men på Mac og IOS ligger den innebygd. Hovedprinsippene i forskjellige browsere er akkurat det samme.

Punktskrift-utstyr koblet til tastatur.

– Hvilke browsere og hvilket utstyr foretrekker du?

– Når nettleseren henter inn en nettside, gjør den et http-kall, henter innholdet, legger det inn i DOM (document object model) og da kommer skjermleseren inn og jobber. Så det spiller ingen rolle for meg om det er Firefox eller Internett Explorer. Og jeg har ingen desidert favoritt.

– Hvilke sider er godt utformet og hvilke er ikke så lette å navigere i?

– Felleskatalogen er et eksempel på et nettsted som fungerer bra. Jeg hører et ord om gangen og leser 2-3 punktskrift tegn om gangen. Det å møte en avisside på nettet er ganske voldsomt. Det kan være mange hundre lenker på forsiden og haugevis av artikler, ingresser og overskrifter. For meg kan det ofte være enklere med iPhone apper. Så Aftenposten er all right, men samtidig kunne jeg foreslått mange forbedringer. Det er forbedringer jeg mener ville heve kvaliteten på Aftenposten for alle!

– Blir du forstyrret av reklame?

– Ofte veldig forstyrret. Jeg blir aldri trigget av nettreklame og nesten aldri av ingresser. Det hadde vært et veldig interessant prosjekt å forsøke – å lage design-elementer som trigger meg. Jeg tror at det ville trigge alle andre på samme måte nemlig.

– Noen observasjoner på e-commerce fronten?

– Komplett.no er veldig bra. Det å jobbe for Komplett er det morsomste jeg har vært borte i de siste årene, og de er veldig åpne for forbedringer.

– Men de promoterer ting som jeg ikke ber om, fordi de tror at det selger. Når jeg laster ned produktsider som jeg er interessert i å lese, hopper jeg over til overskriften, for eksempel Sonos play 5, men før jeg får lese om Sonos play 5, får jeg masse andre forslag som «Andre kunder som så på Sonos play 5 også så på Sonos play 3, Sonos jam box, headsett…». For meg ville det selfølgelig vært mye bedre om jeg fikk alt om Sonos play 5 først og så eventuelt fikk beskjed om kundeanmeldelser og hva andre har sett på.

– Hva har du foreslått for Komplett som gjorde utformingn bedre?

– Jeg kan nevne et par ting som har gitt kjempestore forbedringer for meg:

På veldig mange produktsider var det 10-15 bilder av produktet. For meg som bruker skjermleser og i tillegg ikke ser bildene, førte det til fryktelig mye støy. Jeg måtte pile meg over 10 bilder med dårlig alternativ tekst eller kanskje helt lik alternativ tekst. Vi har gjort slik at på skjermlesere vises det bare en lenke «Flere bilder av Sonos play 5». Så jeg har fortsatt mulighet for å sende lenke til et konkret bilde til dattera mi og spørre, tror du den høytaleren hadde passet i stua vår? Bildene kan pakkes i en div tag som får en spesiell egenskap som f.eks. ARIA hidden = true. Dvs. man kan legge på en egen label som kun skjermleseren viser.

– Hva er ARIA?

– ARIA står for accessible rich internet applications, og det er en standard som man kan bruke for å kode litt rikere funksjonalitet, slik at det blir tilgjengelig for skjermlesere. Det handler i stor grad om å legge til egenskaper som gjør at hjelpemidler fungerer bra. Hvis du designer en veldig pen knapp som er mye finere enn standard html, putt div-tag eller t-tag på den knappen, slik at skjermlesere skjønner at det er en knapp. Hvis en egendefinert knapp bare funker med mus, kan ARIA hjelpe slik at knappen blir tilgjengelig for bruk av tastatur og skjermleser.

– Det er mange fordeler ved å ha universelt utformede sider. Det øker blant annet trafikken fra søkemotorer med 30 prosent, og reduserer nedlastingstiden for siden med 75 prosent.

– Ja, Bing og Google er døve og blinde. Hvis du for eksempel har et bilde med god alternativ tekst: Morten Tollefsen på sørfebrett i California, vil Google peke på bildet på web-siden din enten du bruker Morten Tollefsen, surfing eller California og særlig hvis du søker på Morten og California. Har du ingen alternativ tekst på bildet, får du ingen treff.

– Når du leser websiden, hvordan vet du at det er bilde?

– Skjermleseren sier «grafikk» eller «bilde». Et av WCAG-kravene er at det som ikke er tekst – bilde, animasjon, video – skal ha alternativ tekst. Søkemotorene strukturerer og forstår sider på samme måte som skjermlesere.

– Du nevnte på kurset, og jeg er helt enig med deg, at det å ha god struktur på webside er veldig viktig?

– For meg som får med meg så lite av gangen, er det fint om siden er delt inn i logiske deler. Menyer er fint og også hvis hovedinnholdet er strukturert med H1-tag på overskrift og H2-videre. Da navigerer jeg kjapt. H2 ville gi meg indikasjon om at jeg fortsatt er på hoveddelen, som på kapittel 1 i en bok. Leser jeg videre og kommer til H1 igjen, betyr det at jeg er kommet til et nytt kapittel. Så det er fint når H2-tagger hører til H1 og H3 til H2 og så videre. H2-meny-skrift kan være mye mindre enn H2-artikkel. Skjermleseren viser ikke hverken størrelse eller farge, med mindre jeg eksplisitt sier: Kan du lese størrelsen og skrifttype på denne skriften?

– Hvordan leser du et filter på e-commerce-butikker?

– Om søk er lagt opp riktig, er det veldig fint for meg. Blant de forbedringene som jeg har foreslått når det gjelder filtre, er bedre måter å sortere på. Vanligvis er sorteringen stigende eller synkende. Jeg ønsker eksplisitt «Sortert på pris, dyreste først».

Men vanligvis når jeg velger pris, får jeg default: billigst først. Dvs. at hvis du søker på iPhone 6s, får du ladere og kabler først. Når jeg velger sorter etter pris, vet ikke jeg hvilken vei det er sortert, så jeg må ned og lete i listen for å finne det ut. Da går jeg opp igjen (og husk at jeg ser bare 1 ord om gangen) og velger «Sorter på pris» en gang til.

– Finnes det noen statlige sider som er gode for deg å bruke?

– Web forandrer seg over natta. Det jeg kan si, og det gjelder mange statlige sider, er at de ganske ofte er tilgjengelige – de følger WCAG. Men de er ikke universelt utformet. Jeg kan finne WCAG-feil overalt, det klarer jeg. Men det helt uinteressant for meg. For det er brukeropplevelsen som teller. NAV følger WCAG-krav. Før var deres sider helt katastrofalt dårlige, men nå har de blitt bedre.

Men jeg lurer på: tilfredsstiller NAV de brukerne de er der for å betjene? For blinde, for psykisk ustabile, for alle som er på attføring – det er altfor komplisert.

Det er sterkt svaksynte eller blinde som trenger førerhund. Hvis jeg søker etter førerhund på NAV, kan jeg prøve å bruke navigasjonsstrukturen for å finne skjema for hund. Det gir jeg fortsatt opp, selv om siden er blitt litt bedre. Så jeg søker på «førerhund» istedenfor og finner skjemaet rimelig greit. Da kommer jeg til et pdf-dokument som er helt utilgjengelig og jeg må ha hjelp for å fylle det ut. Da fyller ikke NAV rollen sin. Det er et problem på en del statlige og kommunale sider hvor nettsiden er en søkeplatform/tjeneste for å hjelpe deg over til dokumenter. Der er det ingen WCAG-krav og dokumentene er ikke tilgjengelige for meg. Det er for mye fokus på nettsidene og for lite fokus på dokumentene.

VERKTØY:

WAVE: http://wave.webaim.org/
Evaluerer tilgjengeligheten til en webside (en html-side per gang).
Wave toolbar for Firefox – https://addons.mozilla.org/en-US/firefox/addon/wave-toolbar/

Web Accessibility Toolbar (WAT): https://www.paciellogroup.com/resources/wat/

Markup validator (html tags): https://validator.w3.org/

Analyse av fargekontrast: http://webaim.org/resources/contrastchecker/
Download tool: https://www.paciello-group.com/resources/contrastanalyser/

Gratis skjermleser som kan blir brukt for testing: http://www.nvaccess.org/

Eksempler på uu forbedringer fra MediaLT: http://medialt.no/eksempelsamling/index.html

BØKER:

A web for everyone, *av Sarah Horton og Whitney Quesenbery, 2013.* Glimrende og enkel bok å lese om design av tilgjengelige brukeropplevelser.

Web og universell utforming, *av Morten Tollefsen, utgitt av Universitetsforlaget, 2013.* Norsk bok for nybegynnere på uu-fronten.

Web accessibility: Web standards and regulatory compliance, *2006, utgitt av Friends of ED, 2006.* Teknisk bok for avansert bruker som vil forstå uu og lage tilgjengelig innhold, testes mot WCAG kravene og mye mye mer.

Endringer i Grafisk stipendordning

De økonomiske rammene for Grafisk stipendordning har blitt endret med virkning fra 1. mars 2016.

Stipendene har blitt justert noe ned slik at stipend etter retningslinjenes punkt A fra nå er kroner 6.000 og stipend etter retningslinjenes A1 fra nå er kroner 1.000.

Videre er retningslinjenes punkt B og C tatt ut.

Endringene ble vedtatt på det fellesmøtet mellom tariffråd avis og tariffråd grafisk sivil som ble avholdt mandag 29. februar 2016. Årsaken til endringene er en strammere økonomi i ordningen.

Grafisk Utdanningsfond

Grafisk Utdanningsfond (GU) er en ordning som er tariffestet gjennom overenskomstene for Aviser og avistrykkerier, pakkerier, trykkerier og grafiske bedrifter og Bokbindere. Tariffbestemmelsen finnes som bilag til overenskomstene.

GU ledes av et styre der MBL og Norsk Industri har et styremedlem hver og Fellesforbundet har to styremedlemmer.

Fondet har et sekretariat med en representant fra Norsk Industri og en representant fra Fellesforbundet som blant annet skal forberede saker som fondets styre skal behandle. Sekretariatet står også for den daglige virksomheten og sekretariatet kan kontaktes om alle forhold rundt GU. Sekretariatet består av Pål Stensaas fra Norsk Industri og Niels Edvard Killi fra Fellesforbundet.

Alle økonomiske forhold, bokføring, kontingentinnkreving, medlemsregister osv håndteres av Norsk Industri.

Økonomiske rammer og regler

Gjeldende fra 01. mars 2016.

Bransje/tariffrådene i avis og det grafiske sivilområdet fastsetter årlig stipendstørrelse på bakgrunn av rammeoverføring fra Grafisk Utdanningsfond. Det tas forbehold om avkorting av tilskudd og stipendenes størrelse dersom det er grunn til å anta at den årlige rammen for stipendordningens økonomi overskrides.

A. Yrkesrettet kurs – stipend til kompetanseheving

Det kan søkes stipend til alle yrkesrettede kurs, utdanninger, faglige konferanser og andre kompetansehevingstiltak som er beskrevet i fondets retningslinjer § 3. Utgifter til kurs- og studieavgift inkl. kursmateriell, reise, opphold, merutgifter til barnepass og tapt arbeidsfortjeneste kan søkes dekket gjennom stipendet.

Stipendets maksimale størrelse er kroner 6.000,-.

A1. Kortere faglige konferanser og messebesøk

Det kan søkes om stipend til kortere faglige konferanser av inntil to dagers varighet og faglige samlinger som for eksempel Landstrykkerstevne og messebesøk som for eksempel DRUPA, IPEX, IFRA.

Stipendets maksimale størrelse er kroner 1.000.-.

Søknadsregler og forutsetninger for skattefritt stipend – A

Bedriftene er i mange tilfeller forpliktet til å dekke utgiften i tilknytning til sine ansattes kompetanseutvikling. Det vises til Hovedavtalens § 16-3, § 10-11 og til overenskomstenes ulike opplæringsbestemmelser.

Medlem som søker om stipend fra Grafisk stipendordning for kompetanseheving skal på forhånd ha søkt skriftlig om økonomisk støtte fra arbeidsgiver. **Kopi av søknad og tilbakemelding fra bedrift skal vedlegges søknaden.** Hvis arbeidsgiver gir avslag, skal den tillitsvalgte i bedriften påføre sin kommentar med innstilling. For arbeidsledige medlemmer gjelder dokumentasjon på mottak av dagpenger fra Aetat.

Søknader som ikke oppfyller kravene til dokumentasjon vil returneres til søker.

I de tilfeller medlemmet har mulighet til/krav på støtte fra andre fond eller ordninger, forutsettes at medlem søker om støtte fra disse når det søkes til Grafisk stipendordning for kompetanseheving.

Opplysninger om eventuell annen støtte skal påføres søknad.

Medlem vil få svarbrev der det framgår om stipend er innvilget, og at stipend utbetales når kopi av kvitteringer tilsvarende stipendets størrelse er mottatt i Fellesforbundet. (I henhold til lovgiving må Fellesforbundet kunne framlegge kvitteringer for utbetalte stipender i sitt regnskap for at stipender skal kunne ytes medlemmene skattefritt).

Oslo grafiske fagforenings stipend til etter- og videreutdanning er uendret.

Ålgård Offsett signerte millionavtale med Ekornes

I flere år har Ekornes' katalog blitt trykket i utlandet. Vi er konkurransedyktige på pris, og får god hjelp av den lave kronekursen. I tillegg stoler Ekornes på at vi gjør en god jobb, forteller daglig leder Paul Bjarte Løyning til GB nett. 2016-katalogen skal trykkes i 1,1 millioner eksemplarer på 12 ulike språk. Oppdraget har en verdi på 4 millioner kroner, og det trengs 13 fullastede trailere for å frakte hele opplaget. Det var god stemning på huset da vi fikk jobben. Vi er 55 ansatte og trenger slike volumjobber, forteller Løyning.

Lysere tider på Hærland

Lundeby bokbinderi på Hærland i Østfold har lenge slitt tungt. Det har vært kraftige nedbemanninger og det har til tider sett mørkt ut for bedriften.

Nå ser det ut som om det er i ferd med å snu. Bedriften har funnet et marked i adressering og plasting av publikasjoner som selges i EU, der vi som bekjent ikke er medlem. Gjeldende momsregler gir en økonomisk gevinst for import til EU-land fra Norge. Bladene som kommer til Lundeby for adressering og plasting blir trykket i andre land. Det sier nok en del om økonomien i blader og tidsskrifter når det er bryet verd å sende bladene over lange avstander for adressering og plasting kun for å tjene litt på momspenger. Men for Lundeby er dette for tiden gull verd og med den kronekursen som har vært en stund nå så blir det enda bedre. Bedriften har bygget opp en større portefølje av svenske, danske og nå i det siste, finske blader og tidsskrifter.

140 år siden det første nummer av «Typen» så dagens lys

22. april er det 140 år siden det første trykte fagforeningsbladet i vårt land så dagens lys. Da ble første nummer av *Typografiske Meddelelser* gitt ut, bladet som for generasjoner av typografer kun het *Typen*.

Tekst: Niels Edvard Killi

Typografiske Meddelelser.
Udgivne af
KRISTIANIA TYPOGRAFISKE FORENING.
Nr. 1 & 2. Lørdag 22 April—6 Mai. 1876.

I 1876 hadde *Den typografiske forening*, som ga ut bladet, 76 medlemmer og det sier seg selv at det nye medlemsbladet var et betydelig løft for foreningen. Som det er gjort rede for tidligere, var det en forløper for Typen i det aller første fagforeningsbladet, det håndskrevne bladet *Guttenberg* som ble utgitt av foreningen i 1872-1873.

Typografiske Meddelelser feiret bladet i 1936 med blant annet disse ordene: «Når vi i dag betrakter den store utbredelse det trykte ord gjennem årene har vunnet, den uhyre makt det har tilkjempet sig overalt hvor det har trengt inn og den store betydning det til alle tider har hatt som menneskehetens lysende fakkelbærer, da forstår vi også hvorfor typografene allerede nede i 70-årene fant det nyttig og nødvendig å få trykt et meddelelsesblad. De var heller ikke ukjente for typografene den gangen disse Henrik Wergelands mektige ord:

Presse, løft din sterke Arm,
befri al Verden i din Harm
fra Tvang.

Og pressens sterke arm har da eller ikke arbeidet forgjeves når det gjelder typografene. – Ska vi veie organisasjonens fremgang på sannhetens vektskål efter de 60 år «Typografiske Meddelelser» nu har bestått, da kan vi trygt si at dette blad kan ta en meget vesentlig del av æren for at vår organisasjon veier så tungt, og at den er kommet dit hvor den står i dag.

Det var med typografene i denne første brytningstiden akkurat som det siden er gått så mange andre som har tatt skrittet til å stifte forening – de manglet en trykt vekker som stadig kunde komme til medlemmene, stive dem op til et ubrytelig samhold når de ble for slappe i fisken, og i det hele holde dem à jour med alt det som hadde interesse og var til deres gagn i arbeidsforholdet.»

I 1885 ble bladet overtatt av *Norsk Centralforening for Bogtrykkere*, fagforbundet som hadde blitt stiftet i 1882 – og ble fra da organ for et fagforbund og ikke kun en lokal fagforening. I 1967 gikk Typografiske Meddelelser inn til fordel for Norsk Grafia som var det nystiftede Norsk Grafisk Forbunds fagblad.

I 2005, da det var rett før NGF gikk inn i Fellesforbundet, startet Oslo grafiske fagforening opp Typografiske Meddelelser på nytt. Behovet var det samme som det hadde vært i 1876, behovet for et blad som kunne være et samlingspunkt for medlemmene. Bringe nyheter og kunnskap, inspirere og styrke organisasjonen.

Gratulerer!

Oslo Grafiske fagforening gratulerer sine jubilanter

50 år:

06.05. Helge Bærøy, Sagvegen 46, 2150 ÅRNES
15.05. Fessehaye Berhane, Lindebergveien 65 - 1. etg. leilnr. 65 F, 1069 OSLO
21.05. Ida Nygaard, Smålensg. 1, 0657 OSLO
23.05. Harald Bruland Memo, Th. Kittelsens Vei 14, 1415 OPPEGÅRD
04.06. Ann Kristin F. Øiseth, Sagav. 6, 1900 FETSUND
06.06. Trond Delebekk, Brusletta 2, 2016 FROGNER
24.06. Mariola Janina Garder, Frydenbergveien 54, 0575 OSLO

60 år

03.04. Heidi Audhild Lorentzen, Maridalsv. 227 D, 0467 OSLO
05.04. Shahram Sabouri-Kasmale, Tulipanveien 44, 1475 FINSTADJORDET
10.05. Per Andersen, Rødovre vei 24 C, 1472 FJELLHAMAR
11.05. Tore Nyheim, Høgåsv. 88 B, 1259 OSLO
19.05. Tron Eriksen, Juterudåsen 9 B, 1341 SLEPENDEN
28.05. Hans Christian Jensen, Liomv. 1 B, 1362 HOSLE
30.05. Anders Høilund, Finns vei 3, 0575 OSLO
31.05. Rolf Håkon Ingol Jakobsen, Fjellskrenten 22, 2016 FROGNER
31.05. Steinar Jensen, Rødbergv. 7 A, 0591 OSLO
12.06. Bjørg Halldis Nordstrand, Etterstadsletta 59 B, 0660 OSLO
15.06. Per Kristian Nielsen, Kjul Terr 58, 1480 SLATTUM
25.06. Arild Gullberg, Risebrobakken, 2072 DAL
30.06. Øivind J Johannessen, Sætrepollen Terrasse 17, 3475 SÆTRE

70 år

05.04. Dag Oskar Jensen, Bekkevoldveien 6C, 1087 OSLO
08.04. Roger Andreas Rygh, Skanseveien 10 B, 1086 OSLO
11.04. Reier Dahl, Langbølgen 25, 1150 OSLO
17.04. Rolf G Syversen, Kleivveien 24 A, 1356 BEKKESTUA
18.04. Marvin Jose Castro, Lutvannsv. 11, 0676 OSLO
18.04. Per Arne Wallin, Engene 83 B, 3011 DRAMMEN
22.04. Tor Vesterhagen, C/O Sveen, Bukkene Brusesvei 30, 2212 KONGSVINGER
23.04. Tore Johannessen, Mellombølgen 155, 1157 OSLO
01.05. Arne Ekstang, Steinliv. 20 A, 1185 OSLO
03.05. Knut Nes, Haakon D Godes vei 11 A, 0373 OSLO
03.05. Ivar Kåre Nielsen, Trygve Nilsens V 23, 1061 OSLO
03.05. Arild Braathen, Stenfeltbakken 14, 1405 LANGHUS
06.05. Wenche Wilhelmsen, Steingrims vei 14 D, 1185 OSLO
08.05. Torger Richter, Pilestredet Park 34, 0176 OSLO
10.05. Ulla Kristina Nilsen, Skullerudveien 70, 0694 OSLO
13.05. Per Kristian Strøm, Odvar Solbergs vei 40, 0970 OSLO
20.05. Fredrik Wibe, Etterstadsletta 41 C, 0660 OSLO
21.05. Per Knudsen, Laura Kielerveien 15, 7711 STEINKJER
22.05. Arve Henry Weng, Sofienberggata 54 D, 0563 OSLO
28.05. Øyvind Eriksen, Siggerudbråten 2, 1404 SIGGERUD
31.05. Yngve Arne Kristiansen, Skolsegglia 20, 2019 SKEDSMOKORSET
14.06. Gunnar Knudsen, Langåsv. 4 A, 0880 OSLO
24.06. Bjørn Gulbrandsen, Gamlev. 8, 1642 SALTNES
24.06. Joao Baptista Pereira, Årvollveien 56 V, 0590 OSLO
27.06. Arne Luth Ingvar Evjen, Ekelundstien 105, 2004 LILLESTRØM
28.06. Jan Einar Graff, Helsetveien 17, 2337 TANGEN

75 år:

03.04. Svein Arnesen, Rettenv. 47, 2010 STRØMMEN
03.04. Svein Arne Eriksen, Ankarstigen 5, , S-45238 Strømstad, SVERIGE, ,
14.04. Mohammad Farooq, Krokusvei 14, 1475 FINSTADJORDET
19.04. Per Jonassen, Lofsrudhøgda 215, 1281 OSLO
20.04. Ulf Larsen, Hasselbakken 2, 2020 SKEDSMOKORSET
21.04. Harald Andersen, Vangsveien 7, 1470 LØRENSKOG
22.04. Tore Flemmen, Svensenga 10, 0882 OSLO
07.05. Wictor Martin Nordhaug, Hattemakerlia 88, 2019 SKEDSMOKORSET
18.05. Steinar Bjørn Ovli, Elgtråkket 18 A, 2743 HARESTUA
26.05. Paul Håkon Lauritsen, Søser Mathildes gate 25, 1476 RASTA
28.05. Paul Josef Maria Suter, Furulundjordet 14, 2070 RÅHOLT
26.06. Dagfinn Aasland, Væssiavegen 892, 2266 ARNEBERG
26.06. Mohammad Yaqub, Nedre Rælingsv. 183 B, 2005 RÆLINGEN
27.06. Frank Willy Gulbrandsen, Tante Ulrikkes V 50 A, 0984 OSLO

80 år:

07.04. Tore Johan Amundsen, Harry Fetts vei 5 B, 0667 OSLO
07.04. Kai Raymond Lindstad, Magnefaret 3, 0678 OSLO
08.04. Tore Nordahl, Stigenga 296, 0979 OSLO
13.04. Ronny Bergersen, Jupiterv. 1 B, 0489 OSLO
18.04. Kjell Ove Johansen, Grusv. 34, 1158 OSLO
24.04. Signe Strande, Kappveien 26, 1415 OPPEGÅRD
26.04. Odd Arne Martinsen, Garver Ytteborgs vei 91, 0977 OSLO
09.05. Erik Foshaugen, Old Chapel, Pentsworth Road, Wormley,, GB-GU8 5SE SURREY, ENGLAND,
10.05. Rolf Karsten Nøkleby, Mattias Skytters vei 181, 1482 NITTEDAL
13.05. Thore Vestli, Fetsund Brygge 1, leil. nr 107, 1900 FETSUND
16.05. Per Thore Hagemann, Sogstiveien 68A, 1446 DRØBAK
22.05. Thor Dahle, Seterv. 18, 3030 DRAMMEN
15.06. Kari Evelyn Simensen, Brusletta 6, 2016 FROGNER

85 år:

13.04. Mary Larsen, Myklegardgata 3A, 0656 OSLO
16.04. Georg Petter Yttervik, Ryenbergveien 70, 0677 OSLO
24.05. Villy Nordli, Sigurd A Danielsens V 6 G, 1160 OSLO
07.06. Harald Magne Henningsen, Riihimækiveien 29, 2013 SKJETTEN
22.06. Anni Hexeberg, Solvangtun 64, 2040 KLØFTA
27.06. Kåre Engebakken, Skoleveien 5 B, 1914 YTRE ENEBAKK

90 år:

03.04. Oddvar Kristian Fossum, Holsjordet 69, 2613 LILLEHAMMER
20.04. Stanislaw Koziel, c/o Silurveien Sykehjem, Silurveien 4-6, 0380 OSLO
28.05. Gerd Lindberg, Agmund Bolts V 10, 0664 OSLO
08.06. Holger Viggo Schierning, Enoks V 25, 1181 OSLO
18.06. Birgit Marie Halvorsen, Torvgt. 20, 3770 KRAGERØ
21.06. Leif Odd Sundberg, Helgeensgate 62 A, 0558 OSLO

95 år:

12.05. May Eva Kjelstrup, Ammerudveien 45, 0958 OSLO

Oslo grafiske fagforenings pensjonistforening

Møtedager 2016

Onsdager, kl. 12.00-14.00 i Oppsal samfunnshus, Vetlandsveien 99-101

16. mars
20. april
18. mai
15. juni
24. august
21. september
19. oktober
23. november
14. desember (julemøte)

Alle er velkommen!
Styret i Ogfs pensjonistforening.

Her kan du treffe gamle kjente/kolleger og bli kjent med nye. Vi tar opp aktuelle saker og har f.eks. sang/musikk, kåserier og lotteri. Det arrangeres også dags- og lengre turer.

Returadresse: Oslo grafiske fagforening, Sagveien 24, 0459 Oslo. ISSN 0809-758

KLIMANØYTRAL DISTRIBUSJON B

NORGE P. P. posten

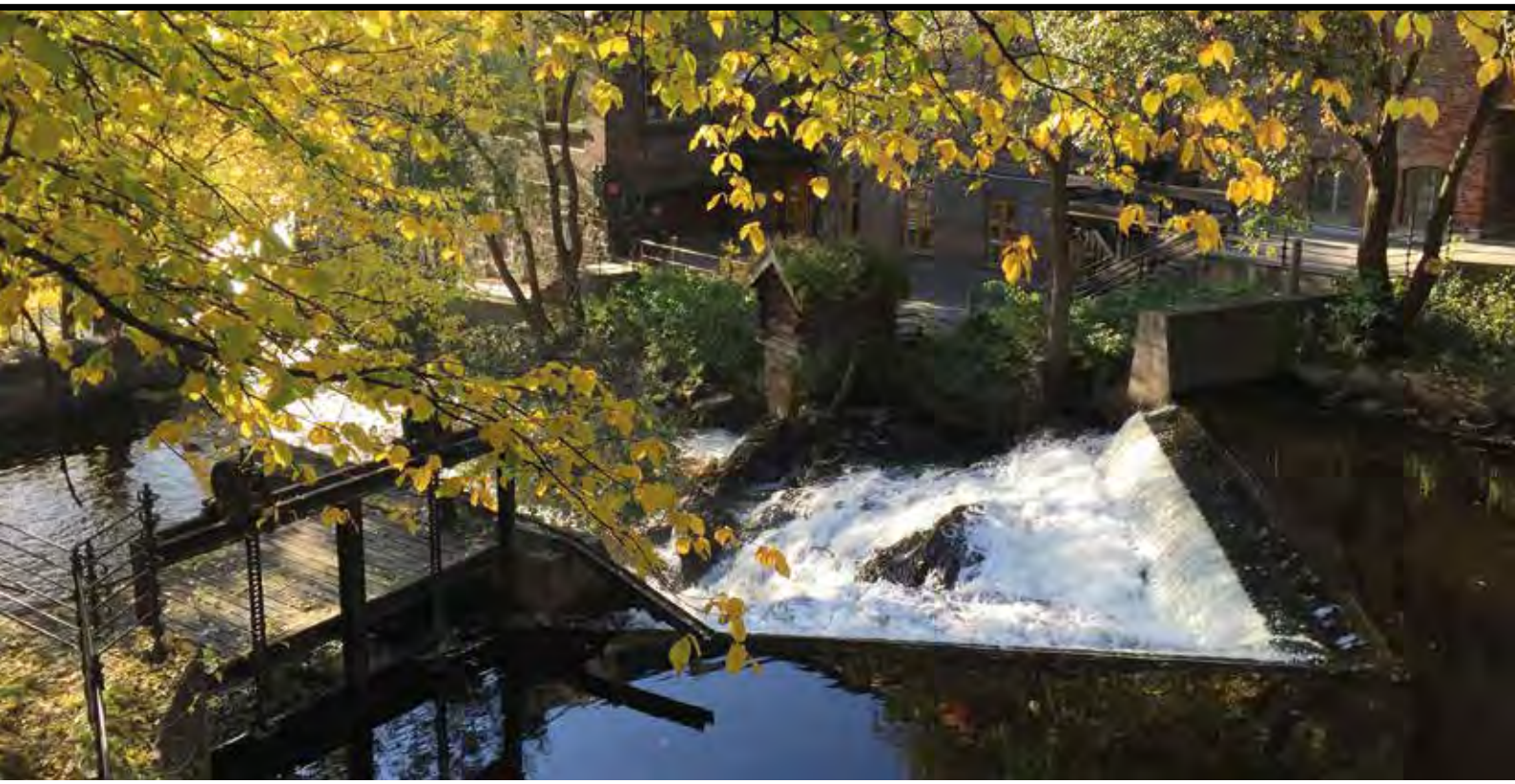

Ogf inviterer medlemmene til

Sommerfest

Oslo grafiske fagforening inviterer deg til en sosial aften torsdag 26. mai med byvandring og arbeiderhistorie.

Denne sommeren er vi tilbake med byvandring. Gro Røde fra Arbeidermuseet skal møte oss et sted langs Akerselva.
Tid og sted vil vi informere dere om, når programmet er klart. Hold av dagen.
Etter vandringen blir det servert grillmat med godt drikke.

Håper du vil sette av dagen, og få en hyggelig kveld sammen med oss.
Det er en egenandel på 200 kroner, og antallet er begrenset til 50 personer.
Førstemann til mølla-prinsippet gjelder.
Påmeldingsfrist torsdag 19. mai.

Meld deg på til:
avd850@fellesforbundet.org
Påmeldingen er registrert når du har betalt til konto: 9001.06.06151.